משפיעים בחינוך
תוכנית הבגרויות הגמישה

פרזנטציה אישית - תוצר לדוגמה - עברית

פרטים אישיים

שם המפמ"ר:	מירב בראוטבר פסט
שם איש הקשר:	ד"ר אניטה חורש מגן
תחום הדעת:	ספרות ממלכתי
שפת הכתיבה:	עברית: ☐ * ערבית: ☐

ועידת בית הספר סדרת הרצאות מרתקות

הקלד שם תלמיד/ה

https://meyda.education.gov.il/files/Mazkirut_Pedagogit/sifrut/presentation-drama-matseget.pdf

הוסף תגיות + תגית1 תגית2

אל תהיה צודק, תהיה חכם!

הקלד שם תלמיד | הקלד תחום הדעת | הקלד את סמל השאלון | התשפ"ו

תיאור הנושא/הסוגיה/הדילמה

הערה: הציטוטים מתוך המחזה לקוחים מתרגום שמעון בוזגלו, ספריית עליית גג, ידיעות אחרונות, 2007.

הדילמה הקיומית המוצגת בטרגדיה היוונית *אנטיגונה* עוסקת בהתנגשות הבלתי נמנעת בין עיקרון הצדק לבין התבונה הפרגמטית האמורה למנוע אסון. הדילמה מוצגת בפרולוג מייד עם עלייתו של קראון לשלטון תבי, והיא מתפתחת כעימות ישיר ובלתי פתיר בין חוקי האלים לחוקי המדינה.

הדילמה נובעת מהניגוד בין צו הריבון (חוק המלך) לבין הצו הדתי-מוסרי (חוקי האלים). קראון, המלך החדש, מוציא צו האוסר לקבור את פוליניקס, והוא משוכנע שהדבקות המוחלטת שלו בחוק המדינה היא הדרך הנכונה לזכות באהדת האלים והעם. צו זה הנועד לכאורה להבטיח את יציבות שלטונו

ולמנוע אנרכיה, הוא למעשה ביטוי מובהק לחטא ההיבריס. "פירוש המלה היוונית "היבריס" הוא גאווה, התנשאות. היוונים סברו, שתכונת ההתנשאות נובעת מחוסר שליטה עצמית ומחוסר מתינות...ההתנשאות הגאוותנית עלולה לעיתים לעוור את עיני האדם ולגרום לו לעשות מעשים שיפילו אותו מרום מעמדו" (צין, 1992, 25). דורותיאה קרוק טוענת כי ההיבריס "במערכת המוסר היוונית נחשב לחטא נורא לא פחות מאשר במוסר הנוצרי.. וכהתגרות עזה בזעמם הנקמני של האלים" (קרוק, 1986, 63).

שני הגיבורים הטרגיים, קראון ואנטיגונה, חוטאים בחטא זה. גיבורי הטרגדיה עיוורים למציאות ואינם פועלים בחכמה. חטא ההיבריס מוביל בסופו של דבר לקטסטרופה ולשרשרת אסונות. קראון רואה בעצמו שליט יחיד שעל פיו יישק דבר. הוא מנותק מדעת הקהל ומצווי האלים, ובכך הוא הופך את עצמו לרוצח בתוך ביתו. חטא ההיבריס של קראון אינו מתבטא רק בהפרת חוק דתי, אלא בגאווה מוגזמת המובילה להשפלה מכוונת. צו ההפקרה של גופת פוליניקס, אדם שנחשב בעיניו לבוגד במולדת, נכנס בדיוק תחת הגדרה זו, שכן קראון דורש כי הגופה תישאר "מפקר לעופות השמים/ ולשני הכלבים" (שורה 208-209, עמ' 12). קראון מוכן להעמיד את עצמו מעל צו האלים (הדורש לכבד כל אדם שמת ולקבור אותו ללא קשר למעשיו), מתוך תפיסה שהוא יכול לשלוט לבדו על הארץ.

מנגד, אנטיגונה בוחרת בעמדה המוסרית ובציות לצו האלים. בדיאלוג שלה עם קראון מתריסה אנטיגונה בפניו ואומרת לו, "ההוראות שלך,/הוראות בן-תמותה,/ אינן כה נעלות/ עד שתקפן/ עולה על חקי האלים - / חקים לא כתובים ולא משתנים,/ שקימים לא מהיום או אתמול,/ אלא מאז ומתמיד,/ ואין מי שיודע מתי נתגלו./ אין לי שום כונה/ להפר את חקי האלים/ ולעמוד למשפט בפניהם/ רק בגלל פחד/ מיהירות בן-אדם" (שורה 453- 459, עמ' 24-23). לטענתה, החוק שחוקק קראון אינו עומד בכוחו מול כוחם, עוצמתם ונצחיותם של חוקי האלים. היא נחושה להביא את אחיה לקבורה ראויה מתוך ערך הנאמנות למשפחה ומוכנה לשלם על כך מחיר אישי יקר מאוד. אנטיגונה מביאה אסון על עצמה ועל אהוביה. חוסר יכולתה להתפשר, להתגמש ולראות את הצד השני, הכל במחיר של "צדקת הדרך", מוביל למבוי סתום ולמוות נוראי. ההשלכות של חטא ההיבריס, המובילות לכישלון ולפורענות, הן המכתיבות את הדילמה המרכזית בטרגדיה.

התנגשות חזיתית זו מייצרת כאמור קונפליקט שהוא במהותו פילוסופי-קיומי. מצד אחד היוזמה האנושית שנועדה לשמור על הסדר הקיים, ומצד שני שלטון האלים והאמונה בכוחם על גורל בני האנוש. האדם יכול אמנם לבחור את דרכו, אולם הדבקות הקיצונית של הגיבורים הטרגיים ב"צדק" המוחלט שלהם - כפי שבא לידי ביטוי במחזה - מובילה אותם אל אותו מסלול הרסני. פרידריך הגל, הפילוסוף הנודע, טוען כי בקונפליקט העמוק בין שני הצדדים (קראון מול אנטיגונה), אין אפשרות ממשית להגיע לערך הצדק המוחלט. "ניצחונו של אחד הכוחות וכוחו הסגולי ותבוסתו של הכוח האחר

לא יהיה אלא שלב במהלך, שמגמתו ההכרחית היא שיוויון כוחם של שני הצדדים. רק במפלתם השווה של שני הצדדים מושג הצדק המוחלט..." (רבאטה, 2008, 139). המשמעות היא שהצדק אינו נמצא בצד אחד של העימות. האפשרות היחידה להגיע למימוש ערך הצדק המוחלט הוא במחיר החיים ומתממש רק בחורבן ובהפסד של שני הצדדים גם יחד.

חוסר יכולתם של קראון ואנטיגונה לגלות תבונה על ידי גמישות או פשרה היא שחותמת את גורלם הטרגי. האימרה העממית המפורסמת **"אל תהיה צודק, תהיה חכם"** היא מסר חזק שניתן ללמוד מטרגדיה זו ובא לידי ביטוי בשלב האישור מחדש במילים החותמות אותה הנאמרות על-ידי המקהלה: **"סוד האשר - בתבונה!/ מלים גבוהות ויהירות/ יביאו רק מכות גדולות/ כי רק בסוף, עם הזקנה,/ יקנה אדם תבונה"** (שורה 1248-1353, עמ' 64). הקורא חווה קתרזיס כשלאחר שרשרת האסונות, הסדר שב לכנו והמסקנה כי כל ניסיון אנושי למרוד בחוקי האלים סופו כישלון חרוץ וכי סופו של האדם העקשן והיהיר יהיה לעולם רע ומר.

היבט: פרשנות/עמדה/תובנה אישית

ההיבט הפסיכולוגי - תופעת הסרבנות־עקשנות כשורש לחוסר חוכמה

התובנה העיקרית העולה מניתוח ההיבט הפסיכולוגי היא כי קראון לא פעל בחוכמה. הדבר אינו נובע מטעות שיפוטית רגעית, אלא מדובר בדפוס עמוק של נוקשות פסיכולוגית המאפיינת דמות המוגדרת בשפה מקצועית "סרבנית-עקשנית". נוקשות זו הופכת את הדבקות הקיצונית של קראון ב"צדק" השלטוני למשגה גורלי (*Hamartia*), שכן היא מובילה אותו לוותר על התבונה. בדומה לאדם "הסרבן-עקשן", קראון מאופיין בתפיסת עולם אגוצנטרית, שבה הוא משוכנע כי העולם צריך להתנהל על פי דרכו ומתקשה "לראות את צרכיו של האחר" (נבון, 2014). חוסר היכולת הפסיכולוגית להכיל תסכול או התנגדות מובילה אותו לתגובות קיצוניות ולהתפרצויות זעם חסרות שליטה, המופיעות בכל פעם שהוא חש שהדברים אינם מתנהלים כפי שהוא מאמין שהם אמורים להתנהל.

הדוגמאות לנוקשות זו הן רבות: כאשר היימון, בנו של קראון, מזהיר אותו במשל האילן כי "עץ הנוטה עם הזרם,/ מציל את ענפיו;/ וזה המתנגד לזרם - / נשבר ונעקר מן השרש" (שורה 714-717, עמ' 35). קראון מגיב בכעס ולא בתבונה, ובכך מכין את הקרקע להתרסקותו הטרגית. בנוסף, קראון נוטה באופן שיטתי "להאשים אחרים בטעויות והתנהגות לא נאותה שביצע האדם עצמו" (שם). במקום לבחון את דברי הנביא טירסיאס לגופם, הוא תוקף את הנביא עצמו ומאשים אותו בבצע כסף, "כולכם

רודפי ממון" (שורה 1058, עמ' 51). תגובה משולחת רסן זו המבטאת חוסר שיקול דעת ונטייה להתעצבן בקלות מונעת ממנו לקיים את הצו המוסרי "דע את עצמך".

הסרבנות והעקשנות מובילה את קראון לבצע מעשה מביש נוסף: הוא מחליט לקבור את אנטיגונה במערה בעודה בחיים עם מנת מזון סמלית, כדי להימנע מטומאה דתית בגלל הריגת בת משפחה. מעשה זה, שנועד לשמר על "תחושה מדומה של שליטה" (שם), מבטיח את המשגה הגורלי שלו. הוא מגיע לידיעה/הארה רק כאשר הוא נאלץ להתמודד עם מותם של היימון ואורידיקה, והוא מבין כי מאוחר מדי לתקן את טעותו. רק בנקודת זמן זו נשבר קראון ומבין את ההשלכות של עקשנותו וגאוותנותו. התדמית החזקה של מנהיג חזק בעל עקרונות ברזל התמוטטה לבסוף, "אוי לי, אני אשם בכל!/ האשמה כלה שלי, רק שלי!" (שורה 1318, עמ' 63).

על רקע תמונת סיום זו של הטרגדיה מהדהדות מילותיה של דליה רביקוביץ' מתוך שירה "גאווה" (1969): "אֶפְלוּ סְלָעִים נִשְׁבָּרִים, אֲנִי אוֹמֶרֶת לָךְ,/ וְלֹא מֻחֶמֶת זִקְנָה./שָׁנִים רַבּוֹת הֵם שׁוֹכְבִים עַל גַּבָּם בַּחֹם וּבַקֹּר,/שָׁנִים כֹּה רַבּוֹת,/ כְּמְעַט נוֹצָר רֹשֶׁם שֶׁל שַׁלְוָה./ אֵין הֵם זָזִים מִמְּקוֹמָם וְכָךְ נִסְתָּרִים הַבְּקִיעִים./ מֵעֵין גַּאֲוָה.../וּפִתְאֹם הָאֶבֶן פְּצוּעָה./ אָמַרְתִּי לָךְ, כְּשֶׁסְּלָעִים נִשְׁבָּרִים זֶה קוֹרֶה בְּהַפְתָּעָה./ וּמַה גַּם אֲנָשִׁים" (עמ' 50). גאוותנותו של קראון והמאבק הבלתי מתפשר להוכיח את צדקתו הביאו בסופו של דבר למפלתו. הבקיעים התגלו בגאוותו לאחר נבואת הנביא טירסיאס על מות בנו אז התרכך קראון והיה מוכן לסגת, אך אז היה כבר מאוחר מדי. האסון המשפחתי - מות בנו ואישתו - סתמו את הגולל על גאוותו והותירו אותו לבדו, ללא משפחתו, ללא תמיכת האלים ובלא אהדת העם.

מאחורי הקלעים תוכן מפורט ∇

∇ שקף 1

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

שער המצגת המציג את נושא המרכזי

על מה ידובר בשקף?

כותרת המצגת: אל תהיה צודק, תהיה חכם: ניתוח הפן הפסיכולוגי של העקשנות וההיבריס בטרגדיה 'אנטיגונה'.

מצגת זו בוחנת את הדילמה הטראגית ב*אנטיגונה* דרך עיניו של קראון. הטענה המרכזית היא שחורבנו של קראון אינו נובע משיקול פוליטי שגוי, אלא מדפוס עמוק של נוקשות אישיותית המבטלת את הצורך בתבונה. הניתוח שלנו מתמקד באופן שבו העקשנות הופכת למשגה גורלי שמביא לאסון אישי. נשתמש במושגים ספרותיים ופסיכולוגיים כדי להאיר את כישלונו של הגיבור לבחור בדרך המתונה והגמישה.

מה יופיע בשקף?

הרעיון הגדול שעליו מבוססת המצגת והחיבור לטרגדיה "אנטיגונה".

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

∇ שקף 2

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

להראות מהו שורש הקונפליקט במחזה ומאיפה מתחיל העימות בין הגיבורים הטרגיים.

על מה ידובר בשקף?

נקודת הרתיחה: תבי לאחר מלחמת האחים

הרקע הוא העיר תבי לאחר הקרב. שני האחים, אטאוקלס ופוליניקס, הרגו זה את זה, וקראון עולה לשלטון. האירוע המכונן הוא הצו שהוציא קראון האוסר על קבורת פוליניקס בשל היותו בוגד במולדת.

מה יופיע בשקף?

בשקף ניתן לראות את קראון ואנטיגונה על רקע חורבות העיר תבי לאחר המלחמה בין האחים. המחזה נפתח עם עלייתו של קראון לשלטון, לאחר שאחייניו הרגו זה את זה בקרב. קראון מוכרז כ"מלך החדש של תבי". הצו הראשון שלו - האוסר על קבורת פוליניקס - יוצר מיד קונפליקט דרמטי, שכן הוא דורש שהגופה תישאר "מפקר לעופות השמים". אנטיגונה, כבר בשיחת הפתיחה, רואה בצו זה שיא של רוע והרס במשפחה שלה, ומחליטה לנקוט בפעולה על אף הסכנה ונחושה להביא את אחיה לקבורה.

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

∇ שקף 3

שמירה

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

הגדרת הקונפליקט המרכזי במחזה: חוק האלים מול חוק המלך.

על מה ידובר בשקף?

הקונפליקט אינו רק סכסוך אישי, אלא התנגשות בין שני ערכים מוחלטים. קראון דבק בחוק המדינה מתוך רצון לשמור על הסדר. אנטיגונה דבקה בחוק האלים, שמחייב קבורה ראויה. היא טוענת שחוק המלך, שהוא "של בן תמותה", אינו יכול לגבור על חוקי הנצח. העימות הזה, הבלתי נמנע, הוא שמזין את הטרגדיה, כיוון שאף אחד מהצדדים אינו מוכן לגלות תבונה על ידי גמישות.

"רק במפלתם השווה של שני הצדדים מושג הצדק המוחלט..." (רבאטה, 2008, 139). המחזה מלמד אותנו שאין צד אחד שהצדק איתו! ניתן למצוא "צדק" בכל אחד מן הצדדים הניצים. החתירה הבלתי מתפשרת לעבר "הצדק" המוחלט מביאה בסופו של דבר להפסד לשני הצדדים.

מה יופיע בשקף?

תיאור הקונפליקט המרכזי: חוק המדינה (קראון) מול חוק האלים (אנטיגונה).
אנטיגונה: דבקות ב"חוקים שקיימים לא מהיום או אתמול, / אלא מאז ומתמיד".
קראון: חוק שנועד ליצור סדר ולמנוע אנרכיה. משמעות החוק היא עונש לבוגדים.

בשקף מופיע אלמנט חזותי שנועד להמחיש את הקרע הבלתי ניתן לאיחוי בין שתי העמדות המנוגדות.

תוספות אמנותיות מתוכננות

∇ שקף 4

שמירה

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

ניתוח המקור לחטאו של קראון – חטא ההיבריס

על מה ידובר בשקף?

הסבר על המושג המרכזי, "חטא ההיבריס" (או חטא היוהרה). "פירוש המלה היוונית "היבריס" הוא גאווה, התנשאות. היוונים סברו, שתכונת ההתנשאות נובעת מחוסר שליטה עצמית ומחוסר מתינות...ההתנשאות הגאוותנית עלולה לעיתים לעוור את עיני האדם ולגרום לו לעשות מעשים שיפילו אותו מרום מעמדו" (צין, 1992, 25).

דורותיאה קרוק טוענת כי ההיבריס "במערכת המוסר היוונית נחשב לחטא נורא לא פחות מאשר במוסר הנוצרי.. וכהתגרות עזה בזעמם הנקמני של האלים" (קרוק, 1986, 63).

מה יופיע בשקף?

קראון חוטא בחטא ההיבריס, המוגדר כגאווה וגבהות־לב מוגזמים המביאים להשפלה מכוונת של האחר. צו ההפקרה של הגופה נועד להוכיח את ריבונותו המוחלטת של קראון. זהו משגה קלאסי בטרגדיה היוונית, והוא מוביל לאסון. קראון מוכן להעמיד את עצמו מעל לצו האלים הדורש לכבד כל מת, ובכך הוא הופך את

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

עצמו לרוצח שפועל בתוך ביתו. **היוהרה שלו מעוורת אותו ומוחקת את שיקול דעתו.**	

∇ שקף 5

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

"סרבנות-עקשנות" כדפוס התנהגות שמביא לפעולות חפוזות, אמוציונליות שנעדר מהן ההיבט המחשבתי.

על מה ידובר בשקף?

דפוס ההתנהגות המוגדר בשפה המקצועית "עקשנות-סרבנות" (נבון, 2014) בא לידי ביטוי בהתנהגותו של קראון לאורך המחזה כולו. הנוקשות והעקשנות שלו לראות בעצמו הצודק הבלעדי ובכל השאר טועים (בנו היימון, הנביא טיריסיאס, המקהלה וכו') מובילים באופן בלתי נמנע ל"משגה גורלי" שאין ממנו דרך חזרה. נוקשות זו היא המשגה הגורלי של קראון, שעלתה לו בוויתור על תבונה.

מה יופיע בשקף?

ההיבריס של קראון מתבטא כפגם פסיכולוגי. המשגה הגורלי של קראון אינו טעות חד פעמים, כי אם פגם באופי: חוסר

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

יכולת להתגמש ולגלות תבונה. נוקשות זו מובילה אותו לקבלת "החלטות נטולות שיקול דעת". הדבקות שלו במה שהוא רואה כ"צדק" היא למעשה נוקשות סרבנית-עקשנית, המשתקת את יכולתו לקבל עצה או שינוי כיוון.	

∇ שקף 6

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

דוגמה מתוך המחזה לעקשנותו של קראון ולעיוורון המחשבתי שלו (משל העץ מפי בנו היימון).

על מה ידובר בשקף?

הסבר על תוכן המשל: "עץ הנוטה עם הזרם, / מציל את ענפיו; / וזה המתנגד לזרם - / נשבר ונעקר מן השרש" (שורה 710, עמ' 35). עץ שענפיו מתנגדים לזרם החזק של המים, יישברו בסופו של דבר. לעומת זאת, עץ שענפיו נוטים לכיוון הזרם, יחזיקו מעמד ולא יישברו. המסר שמבקש היימון להעביר לאביו הוא שכדאי לו לפעול בחוכמה אחרת העקשנות שלו תוביל לשבר ולחורבן לעצמו ולסביבתו.

תגובת קראון: "שאנשים בגילי/ ילמדו איך לנהג מילדים כמוהו? (שורה 720, עמ' 36). הדוגמה נועדה כאמור לשכנע את קראון להתגמש ולראות גם את הצד השני, אך ללא הועיל.

מה יופיע בשקף?

כאן אנו רואים את שיא המאבק בין נוקשות לתבונה. היימון מנסה להציל את אביו

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

מגורלו על ידי הצגת משל העץ. זהו ניסיון להמחיש שתבונה היא גמישות לשנות עמדות ודעות. קראון דוחה את העצה בבוז, ומבטיח את מותו של בנו והתרסקותו שלו. סירבו להתכופף, שנובע מההיבריס שלו, מביא אותו לבחור להיות העץ ש"נשבר ונעקר מן השרש".	תמונות שנועדו להמחיש את משל העץ (מצד ימין) ואת התוצאה של מי שלא יפנים אותו וילמד ממנו (התמונה בצד שמאל).

∇ שקף 7

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

המשך בניית הפרופיל הפסיכולוגי של קראון – הפעם הדגש הוא על האגוצנטריות שלו.

על מה ידובר בשקף?

אחת התוצאות הישירות של דפוס התנהגות שמאופיין ב"סרבנות-עקשנות" היא תפיסת עולם אגוצנטרית (נבון, 2014). ציטוט מתוך המאמר: "אנשים אלה "משוכנעים כי העולם צריך להתנהל על פי דרכם" ומתקשים "לראות את צרכיו של האחר" (שם). אגוצנטריות זו אחת התכונות הדומיננטיות של קראון. הוא אינו חושב על אושרו של בנו (המאורס לאנטיגונה), על עמדת העם בנושא, וכן אפילו לא על צו האלים שלא מותיר מקום לספק בעניין קבורת המת.

מה יופיע בשקף?

תוספות אמנותיות מתוכננות

קראון כשליט יחיד, כדיקטטור נוקשה ובלתי מתפשר.

קראון מאופיין בתפיסת עולם אגוצנטרית, תכונה מרכזית באנשים סרבנים-עקשנים. הוא אינו מסוגל לראות את הדברים מנקודת מבטו של האחר. הוא מגיב לכל התנגדות כאל התקפה אישית על סמכותו. החרדה שלו מפני חוסר שליטה גורמת לו לכפות את דעתו בכל הכלים העומדים לרשותם, ובכך הוא מונע כל אפשרות לתבונה משותפת.

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

התמונה נועדה להמחיש כיצד רואה קראון את העולם – הכל מבעד לעיניו!

∇ שקף 8

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

ביטויי הנוקשות – זעם והטלת אשמה.

דרך הפעולה של קראון -דוגמה נוספת הפעם בדיאלוג שלו עם הנביא טיריסיאס.

על מה ידובר בשקף?

תגובות קיצוניות והטלת אשמה – דרכי ההתנהגות של קראון לאורך המחזה. נטייתו של קראון היא "להאשים אחרים בטעויות והתנהגות לא נאותה שביצע האדם עצמו" (נבון, 2014). הדוגמה מתוך המחזה היא הדיאלוג שניהל קראון עם הנביא טירסיאס. קראון לא רק שלא הקשיב לדבריו של

הנביא שבישר על זעמם של האלים על אי קבורת פולינקס, אלא שהאשים אותו בלקיחת שוחד ובחמדנות.

מה יופיע בשקף?

חוסר היכולת להכיל תסכול מוביל אצל קראון להתפרצויות זעם חסרות שליטה ולתגובות קיצוניות. במקום לקבל אחריות על הצו הקיצוני שלו, הוא מפנה אצבע מאשימה כלפי סביבתו. הוא מטיח בנביא טירסיאס: "כלכם רודפי ממון". הטלת האשמה הזו היא מאפיין מובהק של אישיות עקשנית ומשקפת את רצונו ליצור "תחושה מדומה של שליטה" במקום להתמודד עם העצה החכמה שהנביא מציע.

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

∇ שקף 9

שמירה

מאחורי הקלעים

עריכת שקף

***מטרת השקף**

סבל וההארה המאוחרת – התוצאה של עקשנות והיבריס - השלב האחרון בטרגדיה.

על מה ידובר בשקף?

קראון מגיע לידיעה מאוחרת: "אוי לי, אני אשם בכל!/ האשמה כלה שלי, רק שלי!" (שורה 1317-1320, עמ' 63). רק לאחר שרשרת האסונות ומקרי המוות, מבין קראון כי שגה. ההכרה

בטעות מגיעה מאוחר מדי. קראון נותר לבדו – ללא משפחתו, ללא אהדת העם ובלי תמיכת האלים. הוא נידון לחיי סבל ובדידות. כל זה קרה כי היה חשוב לו להיות צודק ולכן לא פעל בחכמה.

מושגים: סבל, ידיעה/הארה.

מה יופיע בשקף?

הנוקשות הרבה שבה דגל קראון מובילה אותו לשלב הסבל שקשה לשאת אותו: אובדן היימון ואורידיקה הוא המחיר המלא של המשגה הגורלי שלו. רק בנקודת זמן זו מגיע קראון לידיעה/הארה - הוא מבין את היקף טעותו ומכיר באשמתו: "אוי לי על האסון/ שהביאו עלי החלטותי!" (שורה 1267-1268, עמ' 60). המקהלה מסכמת את הטרגדיה כשהיא קובעת כי תבונה נרכשת רק "עם הזקנה", ובכך משלימה את תהליך הקתרזיס.

תוספות אמנותיות מתוכננות

תמונת ai שנוצרה בnotebooklm

תמונה המציגה את תוצאות המשגה הגורלי של קראון – המוות נמצא בכל פינה.

∇ שקף 10

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

סיכום הגורמים שהביאו לחורבן ולמוות בסיום המחזה (תרשים זרימה).

על מה ידובר בשקף?

נסכם את הגורמים שהביאו לסיום העגום של המחזה: חטא ההיבריס (בפן המדיני) ← נוקשות פסיכולוגית (בפן האישי) ← משגה גורלי. כמו כן, נזכיר את הדוגמאות המרכזיות שממחישות את נוקשותו קראון (הדיאלוגים עם היימון ועם הנביא).

מה יופיע בשקף?

חשוב לשים לב כי לפי התרשים המופיע בשקף האסון הנורא שפקד את קראון בסיום המחזה היה שילוב של גורמים חיצוניים (הצו שהוציא נגד קבורת פולינקס על מנת לייצב את הסדר הציבורי) ושל גורמים פנימיים-פסיכולוגיים (אישיות מורכבת ונוקשה) גם יחד. הדגש הוא על המסר כי חוסר היכולת הפסיכולוגית לתבונה נידונה מראש להסתיים בחורבן ובסבל.

תוספות אמנותיות מתוכננות

∇ שקף 11

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

סיכום ומסקנות – בין צדק לתבונה

על מה ידובר בשקף?

המסר שעולה מהטרגדיה: תבונה היא היכולת להתכופף ולהתגמש גם במחיר הפשרה על עיקרון הצדק המוחלט.

שאלות למחשבה: האם יש גבול לגמישות הנדרשת ממנהיג? האם יש מקרים שבהם עקשנות מוחלטת היא חוכמה?

מה יופיע בשקף?

המחזה מסתיים במסר ברור של המקהלה: "סוד האשר – בתבונה!" (שורה 1350, עמ' 64).

מהטרגדיה עולה אזהרה מפני דבקות עיוורת בעיקרון הצדק הנובעת מחוסר מודעות פנימית, כפי שקרה לקראון. המסר העולה משקף זה הוא שבחיים עדיף להיות חכם מאשר צודק.

תוספות אמנותיות מתוכננות

∇ שקף 12

מאחורי הקלעים

שמירה

עריכת שקף

***מטרת השקף**

כתבו את הרעיון המרכזי שאתם רוצים להציג בכל שקף.

על מה ידובר בשקף?

כתבו את הטקסט שייאמר בעת הצגת כל שקף. הטקסט צריך להתייחס לנושא/לסוגיה/לדילמה, לשלב את ההיבט והפרשנות/העמדה/התובנה האישית שלכם. יש לשלב מושגים ולקשר למקורות כנדרש.

מה יופיע בשקף?	תוספות אמנותיות מתוכננות
פירטו תוכן מילולי ו/או תוכן חזותי שיופיע בשקף - תמונה/סרטון/ שמע/ טקסט/תרשים וכדומה. הסבירו מה הרכיב תורם למטרת השקף. עבור רכיבים חזותיים, שמע, וכו', שיצר גורם אחר, ציינו את מקורם (שם היצירה, שם היוצר, היכן פורסמה היצירה)	*(לא חובה) אם החלטתם לצרף תוספות אומנותיות, ודאו שפירטתם מה הן התוספות המתוכננות לשקפים ולמעברים הרלוונטיים (למשל, אפקטים ויזואליים, הנפשות, מוזיקה, צלילים מיוחדים, וכדומה).*

מושגים
דילמה, פרולוג, חטא ההיבריס, אישור מחדש, הסבל, הידיעה, קתרזיס, גיבור טרגי, המעשה המביש, המשגה הגורלי.

מקורות

משעול, אגי. *הספר השלישי*. תל-אביב: א. לוין אפשטין, 1969, עמ' 50.

נבון, חדוה. "הפוך על הפוך: התמודדות יצירתית עם תופעת הסרבנות-עקשנות". *פסיכולוגיה עברית*, 2014. https://www.hebpsy.net/articles.asp?id=3134

צין, נורית. *אנטיגונה סופוקלס* – פרקי הדרכה ללומדים ולניגשים לבחינות הבגרות בספרות. הוצאת צין, 1992.

קרוק, דורותיאה. *יסודות הטראגדיה*. מאנגלית: אברהם יבין. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד, 1986.

רבאטה, ז'אן מישל. "אנטיגונה על-פי לאקאן: בין היפה לנשגב". *מטעם* 16, 2008, עמ' 149-135.

https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/99995-files/99995093/99995093-16-files/99995093-16-135-149.pdf